

Jordi Arbonès

Traductor

Jordi Arbonès —guanyador del Premi de Traducció de la Generalitat de Catalunya i d'un accésit al Josep Mª de Sagarra de traducció dramàtica— no sols és un dels grans traductors de literatura contemporània —Dickens, Faulkner, Hemingway, Jane Austen, etcètera—, sinó un dels

pocs que es pot mirar amb distanciament el panorama de la traducció catalana: viu a milers de quilòmetres de Barcelona. Ha tornat uns dies a Catalunya per participar, a Lleida, en els actes d'homenatge a Pedrolo organitzats pel PEN Club Català i l'Associació d'Escriptors en Llen-

gua Catalana; també hi ha fet un seminari sobre problemes de la traducció, a l'Escola de Traductors i d'Intèrprets de la Universitat Autònoma, i ha pogut veure, a Barcelona, la representació del muntatge que s'ha fet sobre la seva versió de *Qui té por de Virginia Woolf?*, d'Edward Albee.

SILVIA T. COLMENERO

Jordi Arbonès.

'El traduir m'ha fet perdre l'escriure'

FRANCESC PARCERISAS
A aquest treballador infatigable, li agrada de fer les coses amb calma i mètode, per això és un interlocutor excel·lent: escolta i fa broma, però quan contesta va per feina i estructura les respostes segons una lògica perfecta. Entre la gent del gremi dels editors i dels traductors, té fama de ser puntual i meticulós —dues qualitats més aviat rares en la gent d'aquest ram—. En els moments d'efervescència de la seva activitat traductora —se n'han publicat fins quatre traduccions alhora—, sembla que sempre hagi disposat d'una xarxa de simpàtics camàlics transatlàntics per carretejar les seves traduccions des de Buenos Aires fins als editors de Barcelona. El paper groc dels seus originals i els lligalls tramesos han esdevingut una marca Arbonès inconfusible.

Pregunta. Vostè fa sovint referència als seus orígens barcelonins: ens en vol parlar una mica?

Resposta. Els meus pares eren gent modesta, nascuts a la Franja, pràcticament analfabets. Jo vaig néixer al carrer d'en Cortines, vaig anar a l'escola al carrer del Portal Nou, amb un mestre de guardapols i palmeta. Als 14 anys em van posar a treballar, tirant d'un carretó, al magatzem d'una empresa de material elèctric. Aleshores vaig fer la teneduria de llibres i, més endavant, vaig començar d'estudiar an-

glès tot sol. També el català em va caldre aprendre'l pel meu compte. Posteriorment, amplio aquests estudis amb un professor particular i, quant al català i la literatura catalana, amb el mestre Antoni Jaume, però el meu català és el català que era viu als barris de Barcelona.

P. En aquesta ambient, com va ser que va iniciar-se en la traducció de l'anglès?

R. Vaig començar a traduir contes i fragments d'obres de teatre d'Oscar Wilde. El fet que en Ricard Salvat volgués posar en escena la meua traducció de *L'home que va néixer per morir penjat*, de Richard Hughes, em va ser un estímul molt gran.

Aprenentatge

P. Una de les notes curioses de la seva vida és que vostè, reconegut com un important traductor de l'anglès al català, viu a l'Argentina. Com és que s'hi va establir?

R. Me'n vaig anar a l'Argentina perquè se n'hi havia anat la meua promesa amb la família. De primer, hi vaig treballar en un despatx, però al cap de poc vaig entrar a l'editorial Poseidón, de Joan Merli, on vaig aprendre tot el que sé sobre l'edició de llibres, i també vaig començar a traduir-los novel·les policiaques. Paral·lelament, vaig iniciar les meves activitats al Casal de Catalunya. En vaig ser secretari durant un perí-

ode i ara vaig ser secretari de redacció de la revista *Catalunya*, en la qual també col·laborava, així com ho feia a la revista *Resorgiment*. Hi vaig dirigir teatre i vaig fer la traducció d'obres teatrals per ser-hi representades, traduccions que, posteriorment, em van obrir la porta de l'editorial Aymà.

P. Ha continuat amb aquesta activitat de traductor teatral? Què hi troba d'específic, en la traducció teatral?

R. A part d'aquelles obres dramàtiques, no n'he traduïdes gaires més. El fet és que les vaig anar enviant al premi Josep Mª de Sagarra i, quan no en vaig tenir cap més, i atès que encara no me l'havien donat, en vaig fer un parell més, i la darrera, *Qui té por de Virginia Woolf?*, si bé no el premi, va mereixer un accésit... Vol dir, doncs, que hauré de continuar intentant-ho... o potser no. L'aspecte específic que hi veig, a la traducció teatral, rau en el fet que el text és per ser escoltat i no llegit, i, per tant, ha de reproduir o, més ben dit, fer veure que reproduïx la llengua parlada, de manera que cal tenir en compte el ritme i el so dels mots més que no pas en un text per ser llegit, com ho són els diàlegs en una novel·la.

P. Vostè ha traduït sobretot novel·les del segle XIX i XX, com Jane Austen, Dickens, Henry James, Thackeray, Faulkner, Henry Miller, Nabokov, He-

mingway... Quins problemes presenten cadascun d'ells?

R. Uil! Fóra llarg analitzar els problemes que ofereixen cadascun d'aquests autors! De fet, em sembla que, a banda de les dificultats semàntiques, o fins i tot sintàctiques, que poden caracteritzar els escriptors del segle passat, els problemes són fonamentalment individuals, o sigui, d'estil. Cadascun d'aquests autors presenta problemes distints arran del seu estil peculiar.

P. Què traduiria si pogués triar? Què creu que falta per traduir al català?

R. Com ja he manifestat altres vegades, una cosa que em faria il·lusió de traduir és *The Rosy Crucifixion*, de Henry Miller. De moment aquest desig es veurà satisfet en part, car m'han demanat de traduir una de les novel·les que integren aquesta trilogia, *Sexus*, però voldria que no quedés truncada i que me n'encarreguessin també les altres dues: *Nexus* i *Plexus*.

Tot i que ja fa bastants d'anys que alguns editorials malden per recuperar el temps perdut en el terreny de la traducció, sense dubte encara hi ha moltes coses que caldrà anar incorporant a la nostra llengua, no sols de la literatura anglosaxona, sinó de l'alemanya, la russa o la francesa.

P. No creu que un excés de traduccions pot acabar menjant-se el camp comercial dels autors catalans?

R. No. Em sembla que el públic prefeix els llibres d'autors catalans. El problema potser cal veure'l des de l'angle d'una possible saturació del mercat a causa de l'afany de certes editorials de treure novetats com si fossin llonganisses, sense un criteri selectiu assenyat. D'altra banda, no sé si la gent llegeix prou...

P. Vostè no s'ha manifestat sobre això que alguns anomenen el català *light*, tot i que és directament responsable d'una part considerable de les millors traduccions que es publiquen en català. Què en pensa, d'aquest tema? Són molt manipulades pels editors i pels correctors, les traduccions?

R. La polèmica sobre el català *light* trobo que és tan absurda com la desgraciada expressió que l'ha provocada. Parlar de la llengua com si fos un cigarret o un cafè, em sembla poc seriós. I, si allò que pretenen els partidaris dels *light* és la degradació de la llengua encara més del que ja ho està, per la convivència amb una altra llengua privilegiada, penso que més valdria propiciar, ras i pla, l'ús del castellà.

No sabria dir fins a quin punt són manipulades les traduccions pels correctors, però pot ser greu que els correctors es regeixin per criteris calcats d'aquells que defensen els partidaris del *light*.

P. Vostè també té obra pròpia, d'assaig —estudis sobre Pedrolo i Henry Miller— i de creació. Què prepara, què li agradaria de poder fer?

R. Diria que, en el meu cas, el traduir m'ha fet perdre l'escriure. Sempre m'he sentit atret per l'assaig, però ara no dispo del temps que cal dedicar-hi. I, com que sóc home de poca imaginació, m'esquitillo per la porta fàcil de les traduccions, que deia en Joan Oliver, de manera, doncs, que són poques les coses que he fet de creació literària. M'agradaria de poder acabar una novel·la que tinc començada, però...

SUS ANUNCIOS

PUBLICIDAD

DESDE CUALQUIER PUNTO DE ESPAÑA

Avenida Diagonal, 419 - principal 1.ª
08008 BARCELONA
ARA Publicidad

Tel. 93/ 415 61 61 - Tel. gratuito 900/ 333 444 - Fax: 93/ 238 20 66